

<i>A tantárgy címe</i> Családdemográfia	<i>A tantárgy kódja</i> BMNSZ29400M	<i>Oktatott félév</i> 2015/16/2
<i>A tantárgy típusa</i> Szeminárium	<i>Óraszám</i> 24	<i>Oktató</i> Dr. Földházi Erzsébet

Tantárgy célja:

A tantárgy célja az, hogy a hallgatók tudományosan megalapozott tájékozottságra tegyenek szert és jól eligazodjanak a családok demográfiai mutatóinak (párkapcsolatok, házasságkötés, válás, gyermekvállalás), a családszerkezet változásainak korunkat jellemző legalapvetőbb tendenciáiban, alapvetően a rendelkezésre álló statisztikai/demográfiai adatok alapján. Ennek eszköze egyrészt a vonatkozó szakirodalom egy részének feldolgozása, másrészt a demográfiai mutatók rendszerének és számítási módszereinek alaposabb megismerése, harmadrészt a makrostatisztikai adatok elemzésére alkalmas módszerek használatának elsajátítása.

További cél az, hogy a hallgatók jártasságra tegyenek szert a demográfiai mutatók értelmezésében és ezeknek a szociológiai vizsgálatok során való alkalmazásában/felhasználásában.

A tantárgy elsősorban Magyarországra és az utóbbi néhány évtized fejleményeire összpontosít, de az aktuális családdemográfiai folyamatok vizsgálata nemzetközi keretbe ágyazottan történik.

A tantárgy leírása:

Sorszám	Témakör	Óraszám
1.	Bevezetés: a gyakorlat témája, a feladatok megbeszélése Adatforrások HF1*	2
2.	Párkapcsolatok I. – Házasság. Házasságkötési arányszámok, házassági tábla HF2	2
3.	Párkapcsolatok II. – Élettársi kapcsolat Az élettársi kapcsolatok statisztikája HF3	2
4.	Párkapcsolatok III. – Párkapcsolatok felbomlása Válás és különélés mutatószámai, válási arányszámok HF4	2
5.	ZH01	2
6.	Gyermekvállalás I. Termékenységi mutatók, arányszámok HF5	2
7.	Gyermekvállalás II. A termékenységgel összefüggő egyéb jellemzők HF6	2
8.	Család- és háztartásszerkezet I. Családok és háztartások statisztikája HF7	2
9.	Család- és háztartásszerkezet II. Családok és háztartások összetételének elemzési lehetőségei HF8	2
10.	Összefoglalás	2
11.	ZH02	2
12.	A félévi munka összegzése, lezárása	2

*Az órán házi feladat kerül kiadásra.

Az aláírás feltétele:

- Kötelező megjelenés az órán (a félév során legfeljebb 3 hiányzás, bármilyen okból). Amennyiben egy hallgatónál a lehetségesnél több hiányzás fordul elő, azt semmilyen többletmunkával nem tudja kiváltani.
- Órai aktivitás + legalább 6 házi feladat megfelelő minőségben, határidőre történő beadása. A határidőn túl beadott házi feladat hiányzónak minősül. Határidő utáni teljesítés csak kivételes esetben, igazoltan és az oktatóval egyeztetve lehetséges; az oktató számára a nem teljesítést a határidő lejárta előtt egy nappal jelezni kell.
- Az órán kiadott egyéni feladatok határidőre történő teljesítése.

Értékelés:

- A félév során 2 zárthelyi dolgozat megírása kötelező.
- A meg nem írt dolgozat elégtelennek számít.
- Amennyiben mindkét dolgozat elégtelen, a félévi jegy elégtelen.
- Amennyiben csak az egyik dolgozat elégtelen, pót zh írására van lehetőség.
- A félévi jegy alapja a két dolgozat, de az órai aktivitás és a kiadott feladatok teljesítésének minősége is beleszámít az értékelésbe.

Kötelező és ajánlott irodalom

1. Bevezetés: a gyakorlat témája, a feladatok megbeszélése

Adatforrások: www.nepszamlalas.hu, ksh.hu, www.demografia.hu, demográfiai évkönyvek, Eurostat, UN Population Division

Folyóiratok: Demográfia, Demography, Journal of Marriage and Family, Demographic Research, Population Studies, European Journal of Population

Kötelező irodalom:

Gunnar Andersson, Gerda Neyer, and Hill Kulu (2013): The Demography of Europe: Introduction. In G. Neyer et al., The Demography of Europe (pp1-13). Doordrecht: Springer.

Casper, Lynne (2007): Family Demography. In George Ritzer (ed.) Encyclopedia of Sociology. Blackwell.

2. Párkapcsolatok I. – Házasság

Kötelező irodalom:

Murinkó Livia – Spéder Zsolt (2015): Párkapcsolatok. In: Monostori Judit – Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.) (2015): Demográfiai Portré 2015. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest: 9 – 26.

Hoem, Jan et al. (2009): Traces of the Second Demographic Transition in four selected countries in Central and Eastern Europe: Union formation as a demographic manifestation. European Journal of Population 25: 239-255.

Ajánlott irodalom:

Lesthaeghe, R. (2007): Second Demographic Transition. In George Ritzer (ed.) Encyclopedia of Sociology. Blackwell

Waite, Linda J. 1995. "Does Marriage Matter?" Demography 32 (November): 483-520.

3. Párkapcsolatok II. – Élettársi kapcsolat

Kötelező irodalom:

Hiekel, N. – Liefbroer, A. C. – Poortman, A-R. (2014): Understanding diversity in the menaing of cohabitation accross Europe. European Journal of Population, 30(4): 391 – 410.

Spéder Zsolt (2005): Az élettársi kapcsolatok térhódítása Magyarországon és néhány szempont a demográfiai átalakulás értelmezéséhez. Demográfia, 48(3-4): 187 – 217.

Ajánlott irodalom:

Kapitány Balázs (2012): 'Látogató párkapcsolatok' Magyarországon. Szociológiai Szemle, 22(1): 4 – 29.

Smock, Pamela, Wendy D. Manning, and Meredith Porter. 2005. "‘Everything’s There Except Money’: How Money Shapes Decisions to Marry Among Cohabitators." *Journal of Marriage and Family* 67 (August): 680-696.

4. Párkapcsolatok III. – Párkapcsolatok felbomlása

Kötelező irodalom:

Földházi Erzsébet (2015): Válás és szétköltözés. In: Monostori Judit – Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.) (2015): *Demográfiai Portré 2015*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest: 27 – 40.

Kalmijn, Matthijs (2007): Explaining cross-national differences in marriage, cohabitation, and divorce in Europe, 1990-2000. *Population Studies* 61(3): 243-263.

Monostori Judit (2013): Az egyszülős családdá válás társadalmi meghatározottsága. *socio.hu* 2013/3.

Ajánlott irodalom:

Andersson, Gunnar (2002) "Children’s experience of family disruption and family formation: Evidence from 16 FFS countries". *Demographic Research* 7: 343-64. <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol7/7>.

Csernák Józsefné (1996): Házasság és válás Magyarországon 1870 – 1994. *Demográfia*, 39(2-3): 108 – 135.

Dourleijn, E. – Liefbroer, A. C. (2006): Unmarried cohabitation and union stability: Testing the role of diffusion using data from 16 European countries. *Demography*, 43(2): 203 – 221.

Földházi Erzsébet (2008): Az első házasság felbomlása – eseménytörténeti elemzés. *Demográfia*, 51(1): 79 – 110.

5. Első dolgozat

6. Gyermekvállalás I.

Kötelező irodalom:

Kapitány Balázs – Spéder Zsolt (2015): Gyermekvállalás In: Monostori Judit – Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.) (2015): *Demográfiai Portré 2015*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest: 41 – 56.

Spéder Zsolt (2014): Gyermekszám(szcenáriók) – Az új családmodell kontúrjai. In: Spéder Zsolt (szerk.): *A család vonzásában*. KSH NKI, Budapest: 105 – 128.

Tomas Frejka, Tomas Sobotka, Jan Hoem, and Laurent Toulemon (eds.) (2008): *Childbearing Trends and Policies in Europe*. *Demographic Research, Special Collection 7*. Summary and general conclusions (9 pages). <http://www.demographic-research.org>

Ajánlott irodalom:

Kohler, Hans-Peter, Jere R. Behrman, and Axel Skythe. 2005. "Partner + Children =

Happiness? The Effects of Partnership and Fertility on Well-Being. *Population and Development Review* 31 (September) 407-445.

Sobotka, Tomas (2011) "Fertility in Central and Eastern Europe after 1989: Collapse and gradual recovery". *Historical Social Research* 36: 246-296.

7. Gyermekvállalás II.

Kötelező irodalom:

Kamarás Ferenc (2001): Családalapítás és gyermekvállalás az 1990-es években és az ezredfordulón. *Demográfia*, 44(1-2): 44 – 74.

Kamarás Ferenc (2012): A születések és a termékenység hazai irányzatai. *Demográfia*, 55(4): 243 – 267.

Billari, Francesco and H.-P. Kohler (2004) "Patterns of low and lowest-low fertility in Europe". *Population Studies* 58: 161-176.

Ajánlott irodalom:

Karl Ulrich Mayer and Eva Schulze (2013) "Delaying parenthood in East and West Germany: A mixed-methods study of the onset of childbirth and the vocabulary of motives of women of the birth cohort of 1971". In G. Neyer et al., *The Demography of Europe* (pp54-97). Doordrecht: Springer.

Perelli-Harris, Brienna (2005) "The path to lowest-low fertility in Ukraine". *Population Studies* 59: 55-70.

8. Család- és háztartásszerkezet I.

Kötelező irodalom:

Monostori Judit – Murinkó Livia (2015): Család- és háztartásszerkezet. In: Monostori Judit – Óri Péter – Spéder Zsolt (szerk.) (2015): *Demográfiai Portré 2015*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest: 153 – 170.

KSH (2013): Családtípusok és párkapcsolati formák változása a népszámlálási adatok tükrében. *Statisztikai Tükör*, 115. 2014. jan. 13.

9. Család- és háztartásszerkezet II.

Kötelező irodalom:

Harcza István – Monostori Judit (2012): Családi struktúrák az életciklusban. In: Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): *Társadalmi riport 2012*. TÁRKI, Budapest: 65 – 92.

Harcza István – Monostori Judit (2014): Demográfiai folyamatok és családformák pluralizációja Magyarországon. In: Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): *Társadalmi riport 2014*. TÁRKI, Budapest: 83 – 109.

10. Összefoglalás

11. Második dolgozat

12. A félévi munka összegzése, lezárása

További ajánlott irodalom a félévi anyaghoz:

Kapitány Balázs (szerk.) (2015): Demográfiai fogalomtár

Monostori Judit – Őri Péter – S. Molnár Edit – Spéder Zsolt (szerk.) (2009): Demográfiai Portré 2009. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest.

Monostori Judit – Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.) (2015): Demográfiai Portré 2015. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest. (a nem kötelező részek)

Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.): Demográfiai Portré 2012. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest.

Rédei Mária (2001): Demográfia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.